

KUŽIŠ ?!

LIST ZA MLADEŽ - 25. STUDENOGA 2016. - BROJ 109

IZDVAJAMO:

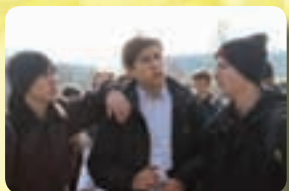
INTERVJU:
Melita Bašić
Palković – 6

STAJALIŠTE:
»Hollywin« –
moj izbor! – 11

PRIČA:
Trojica
gimnazijalaca
u Švicarskoj – 7

GLAZBA:
Veja – 21

FOTO MJESECA

Najbolji recitatori srednjoškolci

KUŽIŠ ?!

List je besplatan

Osnivač:

NIU »Hrvatska riječ«

Nakladnik:

NIU »Hrvatska riječ«

Trg cara Jovana Nenada 15/II
24000 Subotica

Za nakladnika:

Ivan Karan

Urednik izdanja:

Davor Bašić Palković

Suradnici:

Klara Dulić, Ivan Čavrgov,
Tomislav Perušić, Nevena Balažević,
Donna Diana Prčić,
Antonija Dević

Lektura:

Jelena Dulić Bako

Korektura:

Mirko Kopunović

Tehnički prijelom:

Thomas Šujić, Jelena Ademi

Fotografije:

Antonija Dević, Vedran Jegić

E-mail:

kuzis07@gmail.com

Web:

www.hrvatskarijec.rs

Tisak:

Sajnos doo Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu
Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno
informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Donna Diana Prčić

Mobiteli

Koliko ste vremena danas proveli koristeći svoj mobitel? Sat, dva ili mnogo, mnoooogo više...?

Vi to najbolje znate, htjeli to javno proznati ili ne. Naravno, mobitel je osobna stvar svakoga od nas i koga se tiče koliko vremena provodimo u razgovorima, porukama i svemu drugom što je moguće i dostupno zahvaljujući smart tehnologiji. Oni su postali naša desna ruka za sve, a zahvaljujući internetu i svojesvrstan prozor prema cijelome svijetu.

Prije par godina jedna američka znanstvena studija ustvrdila je kako mladi u dobi od 18 do 22 godine dnevno provedu i do 10 sati aktivnog bavljenja sa svojim mobitelima. Djevojke prednjače ispred muškaraca, te u prosjeku svoj »smartić« koriste dva sata duže. Takve smo, što da radimo. Iako se to baš ne sviđa našim momcima, a još manje našim roditeljima koji redovito protestiraju kada u njihovom društvu jednostavno moramo provjeriti novu poruku, status na društvenim mrežama, neki tweet ili odgovoriti na Viber ili What's up. O telefoniranju, ako imate neki od minutama bogatijih, paketa da i ne govorimo. To im tek pričinjava neopisivi užas.

Ali takvo je vrijeme u kojemu živimo i bez mobitela se više jednostavno ne može. Pored razgovorno-tekstualne komunikacije, noviji modeli većih zaslonova sve više zamjenjuju lap topove i služe za brojne druge korisne operacije. O fotografiranju i distribuiranju video uradaka da i ne govorimo. To se jednostavno podrazumijeva. Jer tko će uvijek sa sobom nositi fotoaparat ili kameru?

Mobitel je lagan, osobito najnoviji modeli koji svojom cijenom još uvijek nisu dostupni baš svima, i stane u svaki malo veći džep ili torbicu. No, ipak je najviše u našim dlanovima koji su višegodišnjom funkcijom držanja već postali pomalo tipizirani u raširenim prstima, koji u tom položaju ostaju i kada nam uređaj nije u rukama.

I što još reći o našem već dugo godina najboljem prijatelju, osim kako se bez njega više ne bi mogao zamisliti normalan život. Stariji će se nasmijati na ovo i kazati kako su oni mogli živjeti već dio svojih života bez mobitela. Takva su bila vremena i moglo se. Konačno, ljudi su najveći dio svog čovječanstva živjeli bez svih suvremenih pogodnosti modernog doba. Ali, nemojmo zaboraviti ni činjenicu kako su se brzo navikavali na svaku praktičnu novinu, razvijali je i usavršavali, koristeći sve njezine benefite. Pa zašto bi mobiteli bili nešto drugačije? Oni su ovdje, mi smo ih prihvatili i postali su dio nas.

Oprostite, moram završiti zvoni mi mobitel, a dok sam ovo pisala stiglo mi je i nekoliko poruka na koje moram hitno odgovoriti...

VANJA KALABA, CENTAR ZA OMLADINSKI RAD IZ NOVOG SADA

Da se glas mladih čuje i uvažava

Centar za omladinski rad (CZOR) je nevladina organizacija iz Novog Sada koja je aktivna na prostorima Vojvodine od 2001. godine u oblasti planiranog, sistemskog i profesionalnog rada s mladima u cilju razvoja zajednice. O radu Centra razgovarali smo s njihovom izvršnom direktoricom **Vanjom Kalabom**.

KUŽIŠ?! Koji je glavni cilj CZOR-a i što Vas je potaklo da osnujete organizaciju takvog tipa?

U današnje vrijeme brzih promena, pored formalnog obrazovanja mladima je potrebna podrška i izvan formalnog obrazovanja. Upravo to je uloga omladinskog rada, gde mladi sudjeluju na dobrovoljnoj osnovi. Mladima je potrebno omogućiti prostor za korisno provođenje slobodnog vremena, gdje mogu sticati prenosive vještine i testirati svoje vrijednosti i uvjerenja kroz zabavu i druženje. Pošto mladi čine 1/5 cjelokupne populacije Srbije, vjerujemo da imaju pravo sudjelovati u razvoju svoje zajednice, da su dovoljno kompetentni da se njihov glas čuje i uvažava.

KUŽIŠ?! CZOR radi s mladima, civilnim organizacijama i vlastima na svim razinama, koristeći pristup integriranog razvoja kroz raznorazne programe i aktivnosti. Koje programe biste izdvojili kao najznačajnije?

CZOR se uvijek trudi da raditi na 3 različite razine. Prva je program direktnog rada s mladima kroz omladinski rad. U okviru ovoga programa izdvojili bismo aktivnosti koje su usmjerene na promociju zdravih stilova života koje pokazuju mladima da je zabava moguća i bez alkohola. Ove aktivnosti mladi organiziraju za mlade (npr. tulum u kafićima, skejterske akcije, plesne predstave itd). Takođe, veoma upečatljiv projekt je bio »Omladinski autobus« gdje su mladi iz područja Sandžaka iz Srbije i Crne Gore, zajedno putovali u 6 gradova i imali otvorene razgovore s gradonačelnicima o pitanjima mladih. Kao rezultat ovog projekta bilo je otvaranje omladinskog kluba u jednom gradu.

Druga je pružanje obrazovanja za omladinske radnike/ce i zalaganje za profesionalizaciju omladinskog rada. CZOR u suradnji s Jonkoping sveučilištem iz Švedske, godinama provodi sveučilišni tečaj »Liderstvo i omladinski rad u zajednici« pri čemu studenti dobijaju certifikat ovog sveučilišta. Do sada je obučeno oko 370 omladinskih radnika/ca, gdje su neki od njih ostali da rade u oblasti omladinskog rada, a neki sada rade u državnim institucijama i lokalnim samoupravama. To nam je veoma značajno, jer sada na različitim pozicijama imamo kompetentne ljude koji razumiju

problematiku mladih. Takođe smo u suradnji s državnim i privatnim sveučilištima u Srbiji inicirali uspostavljanje programa visokoobrazovanja za omladinski rad.

Treća je lobiranje i zagovaranje relevantnih aktera za uspostavljanje politika, zakona i strategija koji će poboljšati položaj mladih u društvu. Ovdje bismo izdvojili proces uspostavljanja Nacionalne asocijacije praktičara/ki omladinskog rada u Srbiji, koji sada broji 73 članice i prepoznat je kao primjer dobre prakse u regiji i Europi.

KUŽIŠ?! Godine 2011. imali ste projekt na relaciji Hrvatska – Srbija »Pružite ruke preko granice – Identitet i kulturna baština Dunavske regije«. Hoćete li opet realizirati nešto slično?

Osnovna ideja ovog projekta je osnaživanje međuetničkog dijaloga i prekogranične suradnje između mladih u post konfliktnim i multietničkim zajednicama istočne Hrvatske i zapadne Vojvodine. Ovaj projekt je bio od velikog značaja zato što današnji mladi, nažalost, nemaju toliko prilika i mogućnosti za međusobne susrete. Nove generacije ne pamte pozitivna iskustva koje su starije generacije imale. Mladi su izloženi medijima i izjavama političkih predstavnika/ca temeljem kojih se veoma lako kreiraju niz predrasuda o drugoj strani. Ovim projektom smo radili s grupom od 40 mladih iz Srbije i Hrvatske, koji su zajedno prolazili teme identiteta i važnosti prekogranične suradnje, kulturne različitosti i kulturne baštine Dunavske regije, kao preduvjeta za buduće integracije u Europsku uniju. Ovakvi projekti su više nego nužni i u budućnosti.

KUŽIŠ?! Kako je moguće postati član ili volonter Vaše udruge?

Centar za omladinski rad je otvoren za sve mlade koji kroz aktivizam u zajednici, dobru zabavu, priliku da učenjem i druženjem žele unaprijediti sebe i sredinu u kojoj žive. Svatko tko je zainteresiran da sazna više o organizaciji, aktivnostima i prilikama, može nas posetiti na adresi Narodnog Fronta 35 u Novom Sadu, kontaktira nas na društvenoj mreži Facebook, a uskoro će i na našem sajtu postojati zanimljivo predstavljani načini za uključivanje u rad i aktivnosti CZOR-a.

Kristina Ivković Ivandekić

NOVI USPJEH

Novi Sad – Omladinska prijestolnica Europe!

Poslje pobjede na izboru za Europsku prijestolnicu kulture 2021. godine, Novi Sad je 16. studenoga postigao još jedan uspjeh: proglašen je i za Omladinsku prijestolnicu Europe za 2019. godinu!

Inicijativa OPENS koja je vodila kandidaturu Novog Sada za Omladinsku prijestolnicu Europe propćila je kako je ta titula stigla nakon godinu dana zalaganja i rada na unapređenju omladinske politike u gradu.

»Nakon manifestacije 'Opens Day' u samom centru Novog Sada, te otvaranja prvog Omladinskog kluba, a zatim i slanja detaljne aplikacije na preko 200 stranica donijeta je i ova povijesna odluka za Novi Sad«, navodi se u priopćenju.

Vjetar u leđa

Koordinator Inicijative OPENS, **Vukašin Grozdanović** je, nakon odluke da Novi Sad ponese tu prestižnu titulu, rekao kako je većina ciljeva koji su postavljeni na početku procesa kandidature, tijekom nepunih godina dana i ispunjena.

»Dobili smo vjetar u leđa i potvrdu da su i ljudi van naše zemlje prepoznali da u Novom Sadu postoji potencijal, da postoji energija i da možemo napraviti da Novi Sad 2019. bude prava Omladinska prijestolnica. Mnogo stvari smo pomjerili u Novom Sadu.

Pokazali smo da kada smo zajedno i kada radimo zajedno s donositeljima odluka u Gradu možemo napraviti bolju atmosferu i veće mogućnosti za mlade«, rekao je Grozdanović.

Novi Sad – otvara vrata

Omladinska prijestolnica Europe 2019. ima za cilj podržati mlade ljude da postanu proaktivni inicijatori pozitivnih promjena i inovativnih ideja u društvu kako u gradu Novom Sadu tako i na nacionalnoj, regionalnoj i internacionalnoj razini.

Kandidatura grada Novog Sada kao Omladinske prijestolnice Europe je poziv mladima da se aktivno uključe u vlastiti razvoj i izgradnju vlastite nezavisnosti. Zato je moto kandidature »Novi Sad – otvara vrata«.

Sušтина projekta, kako stoji u priopćenju, jest prije svega u povezivanju mladih u Novom Sadu i okolini i u osnaživanju omladinskog sektora kako bi isti mogao preuzeti odgovorniju ulogu u modernom društvu.

»Naredne tri godine, nadamo se većem sudjelovanju mladih u donošenju odluka, većoj mobilnosti mladih, ali i brandiranju Novog Sada kao vodeće omladinske destinacije u Europi«, kaže se na kraju priopćenja Inicijative OPENS.

Čestitka EXIT Fondacije

EXIT Fondacija je u priopćenju čestitala svim mladima Novog Sada, ali i cijele zemlje i regije titulu Omladinske prijestolnice Europe za 2019. godinu. »Time se Novi Sad, uz to što je domaćin jednog od vodećih europskih festivala, i definitivno pozicionirao kao nezaobilazna destinacija u Europi«, kaže se u priopćenju.

Iz EXIT Fondacije poručuju da su ponosni na činjenicu da je ta Fondacija inicirala i vodila kandidaturu za Omladinsku prijestolnicu Europe, ali da su još ponosniji na omladinske organizacije Novog Sada, koje su, kakao se naglašava, »nastavile započet proces i donijele nam svima još jednu veliku pobjedu«. Omladinska prijestolnica Europe (engleski: European Youth Capital) je titula koja se dodjeljuje europskom gradu na period od godinu dana. Tijekom tog perioda izabranom gradu se pruža prilika da kroz višenamjenske programe prikaže svoj kulturni, društveni, politički i ekonomski život i razvoj za mlade.

Više informacija o ovom projektu i njegovom programu možete pronaći na njegovoj službenoj internetskoj stranici www.opens2019.rs. Također, pratite i njihovu Facebook stranicu.

K. U.

MELITA BAŠIĆ PALKOVIĆ, STUDENTICA POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA U OSIJEKU

ZLATNA medalja za poslovni plan!

Melita Bašić Palković iz Subotice, ove je godine završila preddiplomski te nastavila postdiplomski studij u Osijeku. Njen izbor je Poljoprivredni fakultet, odsjek agroekonomija. Iako mlada, već je iskazala svoj entuzijazam, želju za radom i istraživanjem novog. Nedavno je za svoj rad dobila i lijepo priznanje u Hrvatskoj: na natjecanju u poslovnim planovima »Budi uzor« osvojila je prvo mjesto – Zlatnu medalju. Kao nagradu za svoj rad dobila je tečaj za menadžera od Hrvatske udruge poslodavaca te vaučer za šest mjeseci inkubacije za razvijanje svog poslovnog projekta u firmi »Terratehnpolis«.

Čestitamo joj i želimo uspješan nastavak studija, kao i inspiraciju za nove projekte.

KUŽIŠ?!: Kaži nam više o poslovnom planu za koji si dobila nagradu?

U poslovnom planu »Wise Choise« sam pisala o proizvodnji haskapa koji je jako malo poznat u Hrvatskoj. Koliko sam uspjela saznati, proizvodi ga samo jedan čovjek na samo 2ha. Haskap je voćna vrsta teksture slične kiviju, a okusom podsjeća na borovnicu. Tlo u Hrvatskoj je veoma pogodno za uzgoj ove sadnice koja je otporna čak i na promrzline. S obzirom na to da ga u Hrvatskoj gotovo i nema odlučila sam napisati poslovni plan njegove proizvodnje jer je veoma cijenjen i tražen u inozemstvu. Proizvodila bih sušene bobice haskapa, čaj i arome od

haskapa s raznim kombinacijama koje bi bile složene u »tea box« drvenu kutijicu s recepturom i omjerom doziranja. Kao što su »spring awakens« (haskap), »pleasant autumn« (haskap, jabuka, cimet), »fresh summer« (haskap, menta, matičnjak) i »healthy winter« (haskap, đumbir).

projekta sam imala posebne pripreme s obzirom na to da sam na raspolaganju za prezentaciju imala samo tri minuta nakon čega me prekidaju. Samo sudjelovanje u ovakvom jednom natjecanju kao i nagrada mi mnogo znači. Smatram je jednom odličnom referencom u CV-ju. Prije svega

ovo mi je bilo jedno veliko iskustvo stati na binu i govoriti o svom projektu stručnom žiriju koji su sačinjavali ljudi iz Hrborbanke, iz Ministarstva gospodarstva, Ministarstva ekologije i okoliša – nije to za mene bila mala stvar. Također odgovarati na njihova pitanja nije bilo sasvim lako.

KUŽIŠ?!: Kako je studirati u Osijeku, nedostaje li ti Subotica?

U Osijeku je odlično studirati, jako sam zadovoljna fakultetom i mogućnostima koje on pruža, društvom i profesorima. Ah, naravno da mi fali Subotica i prijatelji i često me zna uhvatiti nostalgija pogotovo ove godine jer ne idem često kući kao u prethodnim godinama.

KUŽIŠ?!: Kakvi su ti planovi za budućnost?

Planovi za budućnost su mi na tren da se vraćam doma, na tren da ostanem u Osijeku, a posljed-

njih godinu dana sve se više pronalazim u Osijeku. Ipak, mislim da ću biti ondje gdje uspijem dobiti posao.

Antonija Dević

KUŽIŠ?!: Koliko vremena ti je trebalo spremići ovaj projekt i što ti nagrada znači?

Na projektu sam s prijateljem radila oko mjesec dana, također za izlaganje ovog

SUBOTIČANI NA PROGRAMU INTERKULTURALNE RAZMJENE U ŠVICARSKOJ

Nova saznanja i prijateljstva

Dječje selo »Pestalozzi«

Trojica učenika iz hrvatskih odjela subotičke Gimnazije »Svetožar Marković« – **Davorin Horvacki** i **Augustin Žigmanov** iz 3. f te **Petar Huska** iz 2. f boravili su nadavno na programu interkulturalne razmjene u Dječjem selu »Pestalozzi« koje se nalazi u sjeveroistočnom dijelu Švicarske, odmah iznad grada Trogena. Inače, Dječje selo je osnovano poslije Drugog svjetskog rata zato da bi djeci koja su izgubila roditelje osigurali dom i obrazovanje. Danas se bave različitim edukativnim programima za mlade.

Radionice i druženje

Program je trajao malo više od dva tjedna. Tijekom radnih dana imali su radionice na kojima su, kažu, obrađivali neke od aktualnih problema u današnjem svijetu kao što su: diskriminacija, stereotipi, rasizam... Radionice su imali prijepodne i popodne u trajanju od oko 2 do 4 sata. Nakon predavanja bi se družili te igrali nogomet, košarku ili odbojku s prijateljima iz Latvije koji su također sudjelovali u ovoj razmjeni. Dio slobodnog vremena provodili su i u Youth clubu ili gdje su im na raspolaganju bili biljar, stolni tenis, razni glazbeni instrumenti i Wi-Fi.

Vikendom su išli na ekskurzije. Osim većih gradova kao što su: Zürich, St. Gallen, Luzern i Trogen obišli su i neke prirodne znamenitosti kao što su najveći prirodni vodopadi u Europi – Rajnini vodopadi te najviši vrh švicarskih Alpa – Santis. Bili su također i u Tehnorami, zgradi u kojoj se na 4 kata odigravaju eksperimenti iz kemije, fizike itd.

Najljepša dva tjedna

»Imali smo sreće sudjelovati u toj internacionalnoj razmjeni učenika, zahvalni smo **Katarini Čeliković** koja nam ukazala na tu mogućnost i pomogla. Mogu slo-

koja je prenosila uživo. Teme smo sami birali, a cilj je bio da radimo kao tim. Za mene je ovo bilo jedno od najljepših putovanja koje sam imao jer sam upoznao mnogo novih prijatelja, naučio mnogo stvari i naravno uživao u predivnoj prirodi

Petar Huska, Augustin Žigmanov, Davorin Horvacki

bodno reći da su to bila najljepša dva tjedna u mom životu i predlažem svima koji su u mogućnosti otputovati tamo, da ne gube vrijeme«, kaže Davorin Horvacki.

»Interesantno je bilo vidjeti kako naši vršnjaci iz Latvije razmišljaju o nekim stvarima i kako je zemlja u kojoj su oni rođeni utjecala na njihovo mišljenje. Osim predavanja neki su i u kući učili neke nove stvari koje im do tada možda nisu bile poznate. Pošto je nas 20 živjelo u jednoj kući sami smo prali posuđe, spremali i održavali kuću. Jedno nezaboravno iskustvo je bilo kada smo s našim novim prijateljima trebali napraviti radio emisiju od 5 minuta

koju krije Švicarska«, navodi Augustin Žigmanov.

»Kada smo stigli, mislio sam da će 2 tjedna biti puno, no uvjerio sam se u suprotno odmah nakon prvog tjedna. Vrijeme je brzo teklo i bilo je ispunjeno mnoštvom zanimljivih radionica, tečajeva i igara. Tečajevi su mi bili od pomoći, naučio sam puno i upoznao puno novih ljudi s kojima sam i dalje u kontaktu. Posebno mi se sviđelo kada smo imali naš radio program. Jako mi je drago da sam imao privilegij sudjelovati u ovakvom programu«, ističe Petar Huska.

K. U.

DOKUMENTARCI SVE POPULARNIJI

Forma društvenog angažmana

Zašto su dokumentarni filmovi, kojih je sve više, važni? Kakva je njihova uloga danas? U čemu je tajna njihove sve veće popularnosti? Pokušat ću odgovoriti na ova pitanja koristeći se, pritom, konkretnim primjerima.

Dugoočekivani dokumentarni film »Prije potopa« (Before the Flood) imala sam priliku pogledati točno mjesec dana nakon njegove svjetske premijere 30. listopada ove godine. Redatelj **Fisher Stevens** i producerski tim na čelu s **Martinom Scorseseom** i **Leonardom DiCapriem** uspjeli su iznimno složenu temu razložiti

Ukazivanje na problem

Zašto sam odlučila cijeli pasus posvetiti upravo ovom filmu? Zato što je on plastični primjer »celebrity« društvenog aktivizma. DiCaprio, popularni glumac holivudske A liste, iskoristio je svoju slavu kako bi svu medijsku pozornost usmjerio na svjetski gorući problem – globalno zagrijavanje. Zahvaljujući masovnim medijima, društvenim mrežama i odluci producerskog tima da film bude dostupan potpuno besplatno, privučena je nova kritična masa koja do sada nije marila za

ćemo kako broj dokumentarnih filmova i festivala istih raste. Također, i njihova kvaliteta. Izdvojit ću četiri festival: Zagrebdox (Zagreb, Hrvatska), Slobodna zona (Beograd – Niš – Novi Sad, Srbija), dokumenarni program Sarajevo Film Festivala (Sarajevo, Bosna i Hercegovina), te DokuFest (Prizren, Kosovo).

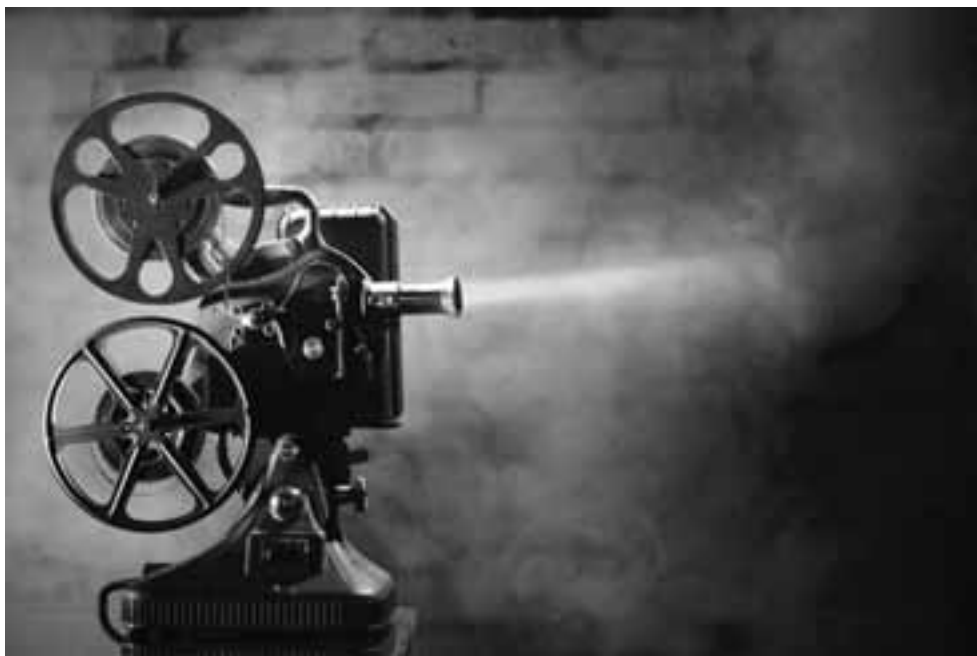
Zašto izdvajam ova četiri regionalna filmska festivala? Što je ono što ih čini drukčijima? Kao dvije glavne značajke izdvojila bih socijalno angažirane teme filmova i interaktivni karakter programa festivala. Interaktivnost programa ogleda

se u radionicama i tribinama koje se organiziraju za vrijeme trajanja festivala, a otvorene su za javnost. Ovog ljeta sam imala priliku pratiti program DokuFesta i dokumentarnog programa Sarajevo Film Festivala. Moje iznenađenje je bilo nemalo kada sam nakon pogledanih tridesetak filmova dobila uvid u opseg tema koje spadaju u socijalno angažiranu tematiku. Neke od tema su: osobne priče ljudi koji organiziraju borbe bikova u Bosni, takozvane »koride«, životne priče obitelji koje su, bježeći od rata, iz temelja stvarali nove domove; nomadski život ljudi koji su život posvetili cirkuskim akrobacijama i njihova borba za golu egzistenciju u Srbiji; zapušteni i devastirani spomenici iz perioda socijalističke Jugoslavije i slično.

Tema su raznovrsne, živopisne i, uglavnom, pogađaju u srž problema. Nakon većine odgledanih filmova osjećala sam mješavinu zabrinutosti i bijesa. I psihičku iscrpljenost. Doživljaj gledanja dokumentarnog filma je potpuno drukčiji u usporedbi s igranim filmom. Ovdje nema glume, nema uvježbanih reakcija i precizno napisanog scenarija. Emocije su sirove i ogoljene. Upravo one, u svojoj ogoljenosti i iskrenosti stvaraju nepremostiv jaz između igranih i dokumentarnih filmova. Na nama je da odlučimo što nam je činiti nakon sudara sa stvarnošću u formi dokumentarne kinematografije.

Nevena Balažević

FOTO: www.playbuzz.com

na smislene i zaokružene cjeline. Intervjui s **Barackom Obamom**, papom **Franjom**, **Elonom Musk**om, američkim inženjerom i suosnivačem PayPal, i drugima značajno su podigli ljestvicu očekivanja. Ovaj društveno angažirani dokumentarac iznimno živopisno i studiozno prikazuje klimatske promjene na Zemlji nastale kao posljedica globalnog zagrijavanja. Leonardo DiCaprio je u periodu od tri godine obišao mnoga značajna geografska područja kojima prijeti potpuna devastacija zbog tog problema. Film je dobio pozitivne kritike i veliki odjek u javnosti. Još jedan veliki plus dobio je iz razloga što je dostupan na nekoliko medijskih platformi i to za džabe.

društvene probleme ovog tipa. Još jedna bitna značajka ovog filma, značajka koja mu daje na težini i vjerodostojnosti jest upravo odabir sugovornika. Političke i duhovne vođe, te znanstvenici i znanstvenice iz raznih oblasti osigurali su da se za ovaj dokumentarni film zainteresiraju raznolike grupe.

Regionalna priča

Valja napomenuti kako je tema globalnog zagrijavanja ipak svjetski problem te kako iza ovog filma stoji ogromna holivudska mašinerija. Spustimo li se s globalne na lokalnu ili regionalnu razinu, uvidjet

NOĆNI ŽIVOT U TAVANKUTU

Mladež pamti bolje dane

Postoje slučajevi kada noćni život na selu može biti jednako dobar kao i u gradu. U slučaju Tavankuta, kako kažu naši sugovornici, tako je nekad bilo. Tada se, dodaju, radni tjedan završavao dobrim provodom u svom selu.

Istina je da selo ne nudi tako velik izbor kavana, diskoteka i ostalih mjesta gdje mladi izlaze u gradu, ali to ne znači da provod na selu ne postoji. Iako se mladi sada žale na sve praznije kavane rado se sjećaju dobrih tulumu. Ističu da je najveći problem u organizaciji. Ono što je uvijek privlačilo goste su tulumu u ljetnjim mjesecima kada se organiziraju tulumu »pod otvorenim nebom« na terasama kafića. Svirke raznih bendova, tamburaša, poznatih zvijezda, zatim Pjena party, Neon party i Ljetnja nova godina obećavale su dobar provod i pune lokale. Danas toga u Tavankutu više nema. Neki lokali su zatvoreni kao što je to gostiona »Godar«, a kafić »Tango« više nije sinonim dobrog provoda, iako je u potpunosti renoviran.

Što kažu mladi?

Martina Stantić smatra kako je noćni život u Tavankutu bio bolji prije par godina nego što je sad. »Lokal koji je dovodio ovdašnje pjevačke zvijezde više ne postoji i mladi više nisu zadovoljni tulumima na kojima je DJ onaj tko hoće. Zbog toga zabavu traže u gradu koji im nudi veće mogućnosti, a tavankutski kafići ostaju prazni. Sjećam se dobrih provoda u punim kafićima i žao mi je što to više nije tako.«

Slično mišljenje ima i Ksenija Benčik. »Nažalost, noćni život u Tavankutu više nije garantiran. Prije par godina, ovo selo je noću bilo puno mladih koji su se dobro zabavljali. Sada se takve gužve mogu vidjeti samo za Dužijancu, proštenje i Božić. Cijene pića su također porasle. Zato se mladi odvajaju praveći privatne žurke kod kuće ili odlaze u grad. Volim Tavankut i najljepše se osjećam kad odem u 'Mijanu kod Velibora' jer je tamo prijatna atmosfera. Istina je da u posljednje vrijeme radije biram Suboticu kao mjesto izlaska

jer tamo ima više mladih koje mogu sresti nego u Tavankutu.«

Mirnije opcije

Međutim ono što je sada interesantno, a pogoduje pristašama mirnijeg noćnog života su kulturni događaji uz druženje na Etno salašu »Balažević« uz domaće vino, tamburaše i etno kuhinju. To zna biti mjesto okupljanja ljudi raznih generacija i interesovanja, ali je on dostupan samo kada se zakupi ili kada su organizirani događaji. Mnogi govore da je upravo to budućnost Tavankuta jer se mogu osjetiti čari života na selu, izvan gradske buke i vreve. Neki smatraju kako bi se njihova ljetnja terasa mogla iskoristiti za žurke za mlade svakog vikenda, što bi mladež moglo potaknuti da za vikend večeri ostanu u selu.

Iako to svakako nije najvažnija stvar na svijetu, i pristojan noćni život može pridonijeti tomu da mladi ne odlaze iz sela, a što je jedan od problema ovoga društva.

Maja Štetaković

PSIHOLOGIJA

Odijelo (ne) čini čovjeka

Posljednijih smo godina puno slušali o tomu kako je važan prvi dojam, a u kontekstu toga često se naglasak stavljao i na važnost odjeće. Još su uvijek aktualni tekstovi koji govore o tomu što odjenuti za prvi spoj, a što za poslovni sastanak ili intervju za posao.

Iako ovdje ne bismo išti tako daleko pa rekli kako odjeća čini čovjeka, svakako se moramo složiti s tim da odjeća često posluži tomu da ljude bez puno razmišljanja svrstamo u »ladice« (i to često pogrešne) kao i da odjeća često šalje vrlo značajnu poruku. No, kao i kod svih poruka i dojmova pri razumijevanju istih, odnosno pri konstruiranju značenja, veliki utjecaj imaju stavovi i mišljenja onoga tko promatra, a ne samo onoga tko nosi.

Odjeća kao način komunikacije

Kada govorimo o komunikaciji uglavnom nam prva na pamet pada verbalna komunikacija i to razgovor. No, prisjetimo se, osim verbalne (koja može biti pismena i usmena) postoji i neverbalna komunikacija kao što su npr. govor tijela, geste, mimika lica, boja glasa. U tom kontekstu možemo promatrati i odjeću – kao svojevrsni znak ili poruku koju šaljemo.

U društvu u kojemu živimo naučili smo prepoznavati (i vrednovati) odjeću uglavnom po imenima brandova. No, osim »jeftinog« koje često neopravdano izjednačavamo s lošim, i »skupoga« koje jednako tako pogrešno, izjednačavamo s dobrim, odjeća je često obilježje pripadnika drugih kultura ili subkulturnih skupina.

Odjeća za koju se umire

Dok u Zapadnom svijetu znamo maštati o torbama, cipelama ili nekim drugim komadima odjeće za koje kažemo da bismo »umrli za njih«, u muslimanskom svijetu odjevni predmet, hidžab, može biti povodom stvarne smrti. Taj veo koji muslimanke (ali i druge ženske osobe u musliman-

skim zemljama) nose u javnosti ili u društvu muškaraca odjevni je predmet za koji u većini muslimanskih zemljama postoje strogi propisi o tomu koliko lica ili kose smije ili ne smije otkrivati, a kršenje istih povlači za sobom stroge kazne.

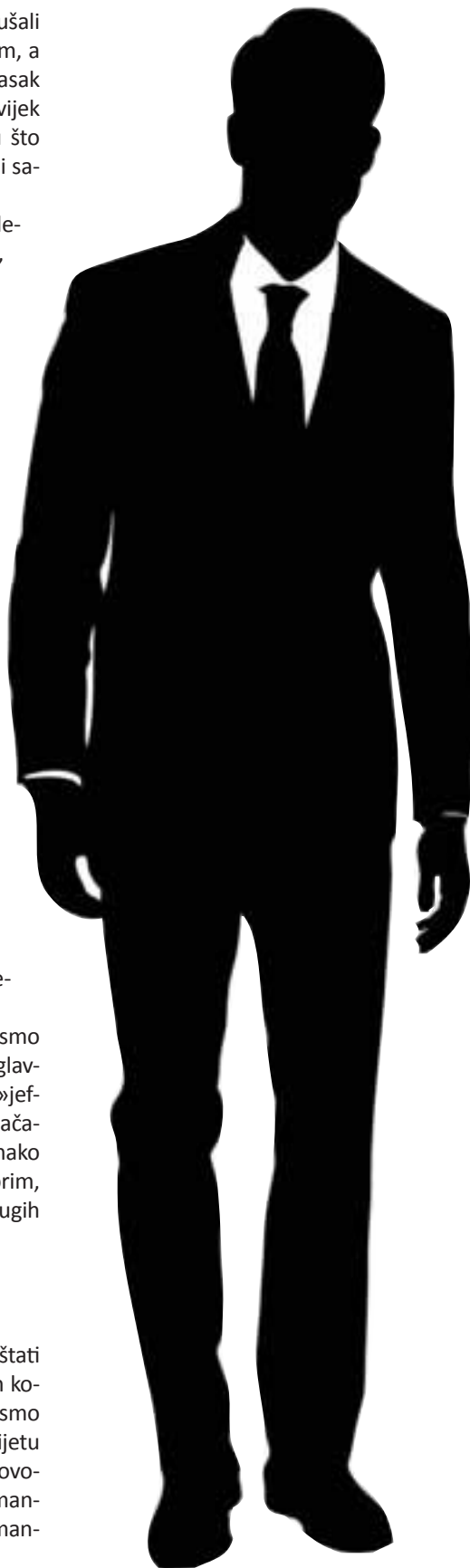
Od glave do pete (čak i preko lica)

I dok mnogima smeta obveza nošenja hidžaba i to smatraju narušavanjem vlastite slobode, neki se svojevolljno odlučuju za potpuno prekrivanje tijela uključujući i cijelo lice. Zentai odnosno punog naziva zanshen taitso (što bi ugrubo prevedeno značilo »tajice za cijelo tijelo«) je pomalo opskurni odjevni predmet koji se sastoji od materijala pripijenog uz tijelo i u potpunosti ga prekriva, uključujući i lice i kosu. Zentai je napravljen od tkanine poput one od koje se prave biciklistička odijela, izrađuje se u različitim bojama a oni koji ga obuku mogu vidjeti i disati kroz njega ali njima nitko ne može vidjeti lice niti ih prepoznati – na taj se način, kako kažu, najbolje izoliraju od ostatka svijeta i postižu posvemašnji mir. Oni koji ga nose (za sada samo u Japanu) tvore svojevrsnu subkulturnu skupinu, a broj pripadnika svakodnevno raste.

Od ranča do visokog društva

I dok se nadamo da zentai neće postati dijelom »main streama« moramo se prisjetiti traperica koje su izmislili **Jacob Davis** i **Levi Strauss** 1873. godine. Iako su nastale kao radničke hlače (stoga su i napravljene od grubljeg materijala i imaju zakovice na džepovima) danas je to odjevni predmet koji se nosi u svim slojevima društva i teško je zamisliti osobu koja u ormaru nema barem jedan par traperica. Osim što danas variraju u modelima jednaka je varijacija i u cijeni pa je tako jedan odjevni predmet kojeg su u početku trebali i željeli samo radnici na rančevima sada postao modni dodatak oko kojega se otimaju i dizajneri.

Marina Balažev

»Hollywin« – moj izbor!

U Subotici je po četvrti put održan »Hollywin« – Noć svetaca. Obilježavanje Noći svetaca i datumom se suprotstavlja popularnoj Noći vještica (»Halloween«). Svake godine nastoji se uzeti za temu život jednog sveca Katoličke Crkve koji se te godine na osobit način proslavlja. Glumci Dječjeg dramskog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« i mladi iz subotičke župe Marije Majke Crkve priredili su predstavu 31. listopada u Velikoj dvorani

je posljedica globalizacije ili bolje rečeno, opće amerikanizacije. Netko će pomisliti kako je ovo propaganda protiv svega novog i modernog. Naravno da nije sve moderno i novo što dolazi iz ostatka svijeta loše i radujemo se napretku u svakom području života.

No, želimo li sebe toliko unazaditi i proslavljati vještice i to baš noć uoči Svih svetih, kada će većina nas sa svojim obiteljima slaviti sve svece naše Crkve, a po-

Svijetli primjeri

Mladom čovjeku zabava jeste važan segment života i to je posve razumljivo. Treba uvijek razmisliti gdje se prava i korisna zabava može pronaći, a ona sasvim sigurno ne dolazi od izrezbarenih bundeva i strašnih maski. Ne treba tulume i »proslave« Noći vještica prihvatiti bez razmišljanja kao još jedan povod za provod s prijateljima, jer se iza ovoga ipak krije negativna i nedobronamjerna simbolika. Za one mlađe, koji se možda pitaju i kako će odbiti društvo koje ih poziva na tulum, maskenbal ili kakvu drugu zabavu baš 31. listopada, odgovor je: »Lako!« Njihovi argumenti biti će sigurno vrlo dobronamjerni i uvjerljivi, ali, vježbajte svoju snagu volje i moć argumentiranog suprotstavljanja. Oni će reći kako je to samo zabava, kako u njoj nema ništa loše, ali, odbijte ih, ne želite sudjelovati u tome. Pozivat će vas godinu, dvije, a onda će i sami shvatiti da Noć vještica nije vaš izbor i neće ju više pred vama ni pominjati, a tijekom godine ima dovoljno prilika za druženje i bez ove i nećete zbog odbijanja ove jedne izgubiti prijatelje. Umjesto toga, radije vi pozovite prijatelje da vam se pridruže u Noći svetaca. Ovo je izvrsna prilika za upoznavanje s onima koji su svoj zemaljski život proživjeli kao svijetli primjeri za sve nas. Djeca i mladi koji se dugo i vrijedno pripremaju za »Hollywin«, pobrinuli su se da svi mi imamo zagarantirano dobru, kvalitetnu i poučnu zabavu i mislim da to trebamo shvatiti kao veliki dar. »Hollywin« će vas nadahnuti, inspirirati, osmjehnute, napuniti radošću i otići ćete svojim kućama veseli i pripravi za velike blagdane. Redateljica Nevena sa svojom sjajnom ekipom mislila je i na one koji vole dramsku umjetnost, kreativnost, interesantna i inovativna rješenja na sceni pa je to još jedan dodatni razlog zašto bi »Hollywin« trebao biti i vaš izbor.

I vjerujte mi – tko jednom dođe i doživi »Hollywin«, neće mu više nikada pasti na pamet da 31. listopada provede na drugačiji način.

Klara Dulić

ni HKC-a. Predstavu je režirala i s mladima i djecom vrijedno radila **Nevena Mlinko**. Ove godine »Hollywin« je bio posvećen životu i djelovanju sv. **Dominika Guzmana**, utemeljitelja reda dominikanaca, čija se 800. obljetnica postojanja reda slavi u 2016. godini.

Posljedica amerikanizacije

Ima mladih koji će se zapitati: »Zašto ne bih sa svojim prijateljima otišao na kakav tulum za Noć vještica, kad svi idu?« Noć vještica nije u vezi s našom kulturom, te

tom sve vjerne mrtve i obilaziti posljednja počivališta svojih dragih pokojnih? Može li se doista sebe tako »namjestiti« da se večer provede pod maskom, uz zabavu koja često traje i dugo u noć, a potom sljedeće jutro u miru i sabranosti proslaviti veliki blagdan? Ne bi li bilo ljepše tu noć provesti u radosnom ozračju među ljudima koji neće ići na Noć vještica i doživjeti život jednog sveca pred vlastitim očima? Nemojte misliti kako je to nešto dosadno. I ljepše je i dostojanstvenije i zabavnije od bilo kakve groteskne maškarade.

Gibonni

KULTNI ALBUMI POPULARNE GLAZBE: RAMONES – »RAMONES« (1976.)

svojevrni zaštitni znak ove njujorške četveročlane skupine. Tu je i obrada pjesme »Let's Dance« **Chrisa Monteza**.

Mada je po izlasku album bio zasut pohvalama iz uskog kruga glazbene kritike (britanski »NME« je objavio: »Ako nastavci budu bar jednom trećinom ovoliko dobri, doživotno smo navučeni«.), »Ramones« se nije uspio progurati među prvih 100 u matičnom SAD-u, niti u prvih 40 u Britaniji. Ali, oni malobrojni klinci i matorci s vizijom koji su album kupili doživjeli su njezin hvaljeni minimalizam poput poziva na pobunu. Odnosno na punk pokret. Njihove britanske kolege – Sex Pistols, Clash i Buzzcocks će upotrijebiti Ramones model od 3-4 akorda ne bi li izrazili nezadovoljstvo ustajalošću i samozadovoljstvom tadašnje aktualne rok-scene.

Kao na ploči »Ramones«, revolucija više nikada neće zvučati tako jednostavno. Vrijedi poslušati!

Robert Tilly

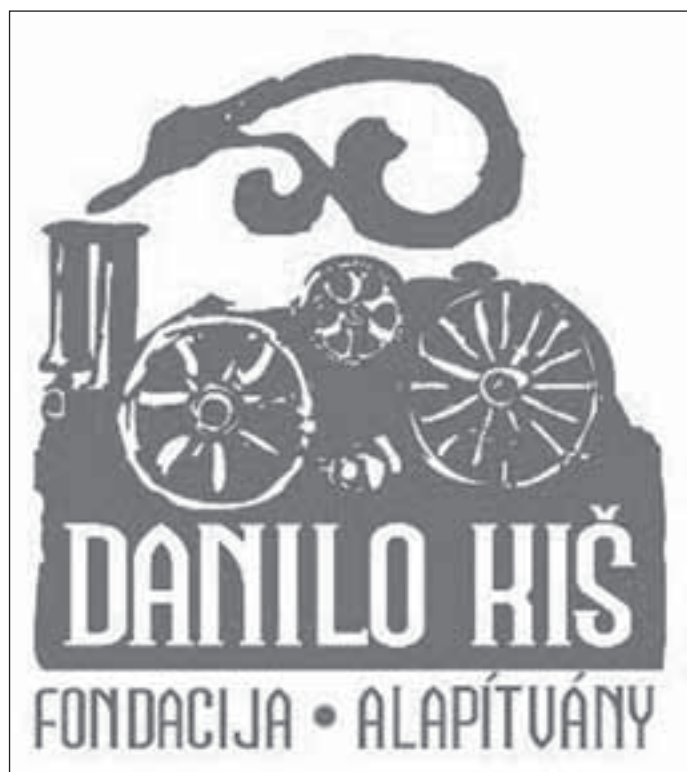
Ultimativni punk iskaz

Od simplificirana crno-bijela ovitka albuma do rafalnih soničnih udara, debi-album Ramonesa je ultimativni punk iskaz. Snimljen u nepuna dva dana, za svega 6000 dolara, »Ramones« je album koji je vratio rok korijenima i bazičnim elementima – nema gitarskih solaža i tehničke akrobacije po vratu gitare, nema niti epske fantastike tipa Tangerine Dream, **Ricka Wakemana** i inih simfo-rok fanatika na klavijaturama, što je sve »per se« bilo dostatno šokantno u to vrijeme.

U pitanje je ukupno 29 minuta glazbe, gdje je mjesta našlo

čak 14 numera. Pjesme koje pokreću furiozni rifovi **Johnnyja Ramonea** redovito traju ispod tri minute. One su žestoke i kratke, ali zahvaljujući ljubavi skupine glede rocka pedesetih minula stoljeća i ženskim popskupinama, sve su one melodijski dojmljive i dopadljive.

Tekstovi na albumu su krajnje jednostavni, poput svedenih objava tinejdžerskih požuda i potreba. **Joey Ramone** jednostavno pjeva o onomu što želi (»I Wanna Be Your Boyfriend«) i o onomu što ne želi (»I Don't Wanna Walk Around With You«). Album otvara »Blitzkrieg Bop«, koja je postala

SUPERMAN

LAZAR MERKOVIĆ (1926. – 2016.)

Čovjek ogromna djela i ugleda

Hrvatska je zajednica u Srbiji u danima između dva posljednja broja Kužiš?!-a ostala bez još jednog velikana na kojeg može biti ponosna. U 90. godini otišao je **Lazar Merковиć**, književnik, prevoditelj, novinar, urednik, publicist, leksikograf, bibliograf i književni kritičar s ogromnim stažom i ugledom u javnom životu hrvatske, ali i puno šire zajednice.

Otišao je ostavivši iza sebe mnoštvo napisanih i objavljenih stranica djela, kao trajan pečat na dug i iznimno plodan profesionalni život koji je vodio i koji će još dugo biti ideja vodilja mnogim ljudima vičnim peru.

Rođen je 1926. godine u Subotici. Odrastanje i sazrijevanje mladoga čovjeka nagrađenog mnogim nadarenostima prekinuo je Drugi svjetski rat, koji je u ranoj mladosti opredijelio njegova politička i druga uvjerenja. Zbog svojih aktivnosti protiv okupatorskih vlasti u Bačkoj, u koje se uključio prateći svog oca **Stipana**, prošao je iskustvo zatočenika u 13 različitih zatvora od Mađarske do Njemačke. Bio je i sužanj jednog od najzloglasnijih nacističkih logora Dachau, gdje je i dočekao kraj rata.

Po povratku u rodni grad posvećuje se novinarstvu i to u novoutemeljenom listu »Hrvatska riječ«, u kojem svoj prvi tekst objavljuje 6. travnja 1946. Ubrzo se okušava i u pjesništvu, a onda i u prevoditeljstvu s mađarskog jezika. Radi i u drugim medijima: »Slobodnoj Vojvodini«, »Radu«, Literarnoj redakciji Prvog programa Radio Beograda, Radio Jugoslaviji i »Dnevniku«.

Svoje organizatorske sposobnosti dokazao je pokretanjem časopisa za književnost, umjetnost i kulturu »Rukovet« 1955. godine, sudjelovanjem u osnutku Radio Subotice 1968. i osnutkom uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice 1998. Dugi niz godina, praktički do smrti, objavljivao je i za 2002. ponovno pokrenutu »Hrvatsku riječ«. Kao pisac surađivao je u velikom broju listova i časopisa, a kao književnik bio je angažiran u Društvu književnika Vojvodine i Društvu hrvatskih književnika. Bio je predsjednik uređivačkog odbora književnog časopisa »Klasje naših ravni«. Zbog sudjelovanja u osnutku Pododbora Matice hrvatske u Subotici 1972. postao je politički nepodoban ondašnjim vlastima i na dulje vrijeme uklonjen iz javnoga života.

Bio je urednik izdavačke djelatnosti »Zenit« i »Osvit«, a zastupljen je u više antologija i zbornika.

U književnom radu poznat je kao pjesnik s tri objavljene zbirke pjesama, te kao romanopisac s dva romana. Objavio je i 5 zbirki priča i dvije monografije te više eseja. Od brojnih domaćih i inozemnih nagrada izdajamo: Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića, Počasni građanin Subotice, kolajna Malog križa Republike Mađarske za dugogodišnje prevoditeljstvo i istaknutu ulogu u posredovanju između vojvođanske i mađarske književnosti iz matične zemlje, Pro urbe, Nagrada za životno djelo na području književnosti »Balint Vujkov Dida«, nagrada Dr. Ferenc Bodrogyári, priznanje Dr. Josip Andrić itd.

T. Perušić

PUTNIČKI RAPORT

Berlin – grad u kojemu se želite izgubiti

Berlin je glavni grad Savezne Republike Njemačke, smješten u sjeveroistoku Njemačke na rijekama Spree i Havel. Čine ga 12 upravnih kvartova od kojih svaki ima svojeg gradonačelnika i gradsku kuću. Do Berlina je iznimno lako doći. Naime, Berlin je u blizini velikih zrakoplovnih putanja, autocesta i željezničkih čvorišta. U toku cijele godine je iznimno posjećen, no ljeti ipak najviše. Sve što se pročita lijepo o Berlinu u raznim člancima, vodičima i blogovima, uživo je još tisuću puta ljepše. Naprosto, to je grad koji se mora posjetiti u toku života. Stigli u Berlin preko Schönefeld ili Tegel zračnih luka, Ostbahnhof ili Central željezničkih kolodvora ili pak Omnibusbahnhof autobusnog kolodvora... Grad prepun kafića, trgovina, restorančića, muzeja i atrakcija. S punim pravom Berlin se može i smatrati kolijevkom elektroničke techno glazbe. Na svakom kutu Berlina izbija povijest i slobodno može nositi titulu jednog od gradova s najburnijom prošalošću. Od prapovijesti, preko Svetog rimskog carstva, Vajmarske republike, režima Adolfa Hitlera i rata, podjele Njemačke do pada Zida.

Kada, gdje i što?

U biti, svaki dan je dobar dan za posjetiti Berlin. Zbog vremena, najbolje ga je ipak posjetiti tijekom travnja ili svibnja, kada su parkovi u punom cvijetu i život buja, i u kasni rujan ili rani listopad, kada je vrijeme toplo, ali ne prevruće, a i nije tolika drastična nava-

la turista. No, ako se netko i zadesi u Berlinu u vrijeme velikih vrućina, uvijek se može rashladiti uz neki sladoled u mnogobrojnim berlinskim parkovima, na terasi nekog kafića na obali rijeke Spree ili pak na čuvenom Insel der Jugendu. Jedan od najvećih i najznačajnijih zbivanja je svakako Berlinski festival svjetla, koji se već jedanaest godina održava u listopadu, tijekom kojega berlinske znamenitosti postaju spektakularne svjetlosne instalacije koje oduzimaju dah svakome tko ih zastane pogledati.

Vodič za džep

Nemojte se šokirati ukoliko vam netko u klubovima zatraži dvadesetak centi više od cijene pića u boci, to je samo kaucija (takozvani »pfand«) koji ukoliko želite, možete zatražiti nazad, no konobar će vas daleko blagonaklopnije gledati (i brže usluživati ako dođete opet) ostavite li mu taj sitniš. U kafićima, slastičarnama i mjestima gdje se sjedi i poručuje, običaj je ostaviti napojnicu zao kruženu do prvog eura dodanog na cijenu. U restoranima je pak običaj dodati par eura na račun. Ukoliko se zateknete u Berlinu s malim budžetom, uopće nećete biti u problemu. Na svakom kutu postoje poprilično jeftini štandovi s uličnom hranom, a supermarketi su čak jeftiniji nego kod nas. Trudite se ići tamo gdje idu lokalci, jer ćete tako najsigurnije naići na najbolju uslugu za najbolju cijenu.

Standardno vs. zabačeno

Svaki vodič će vam preporučiti već standardne turističke znamenitosti – Brandeburšku kapiju, Berlinski TV toranj, Muzej Demokratske republike Njemačke, Menschen Museum (Muzej plastificiranih ljudskih tijela), Alexanderplatz, Bundestag (dosta često ga nazivaju i Reichstag) i njegovu čuvenu staklenu kupolu, Friedrichsein Park, znamenitu Berliner Dome katedralu, Holokaust memorial, Stari muzej, Novi muzej, Nacionalnu galeriju, neizostavni Berliner Mauer, zid koji je dijelio Berlin na Istočni i Zapadni, i mnoge druge, no svakako, moja preporuka je pored ovih znamenitosti, koje svakako treba obići (ali i izdvojiti podosta novca za ulaznice u iste), šetati zabačenim uličicama Berlina, ući u jednu od mnogobrojnih pekarni/slastičarni gdje će vas uvijek dočekati svježe ispečena peciva po izrazito niskim cijenama, posjetiti Neukölln, hipstersku četvrt s bezbroj restorančića, kafića, trgovina organskim proizvodima, starim zanatlijama, alternativnim okupljalištima, trgovinama second-hand odjeće, izgubljenim američkim turistima i astronomskim cijenama. Svakako da je značajno što do svega možete doći izvanredno dobro povezanom sustavom tramvaja, metroa i busova, čija je karta stvarno pristupačna, i rijetko kada ima kontrolora. No doduše, ukoliko vas uhvate, na licu mjesta ćete morati platiti kaznu od 40 eura, a svakako ima boljih načina za potrošiti 40 eura u Berlinu od kazne za švercanje.

Pavle Menalo

U PRIŠTINI I BEOGRADU ODRŽANA KONFERENCIJA MLADIH O DIJALOGU

Povezivanje mladeži iz regije

Ovoga je mjeseca održana konferencija o dijalogu Beograda i Prištine u kojoj je sudjelovalo tridesetak mladih studenata iz Srbije i Kosova, u organizaciji Inicijative mladih za ljudska prava. Tu su imali prigodu porazgovarati o trenutačnim problemima kao i pronaći zajednički jezik za njihovo rješenje. Tri dana su sudionici proveli u Prištini, gdje su se, između ostalog,

sastali s predsjednikom **Hashimom Thacijem** koji je odgovarao na njihova pitanja. Četiri dana su zatim proveli u Beogradu gdje su održali sastanak i sa srbijanskim političarima, među njima bio je i **Čedomir Jovanović**. U oba grada su vodili i energičnu debatu s predstavnicima ogranaka mladih nekoliko stranaka iz oporbe kao i vladajuće koalicije.

Manja razlika u godinama između studenata i mladih političara, pokazalo se, nije pridonijela olakšanju razgovora s neistomišljenicima. No, svrha ni ne leži u tome ide li razgovor u pravcu slobodnog passa ili se zaoštava u vidu voleja. Bitno je da je u njega mladež uključena i da im je pružen prostor za aktivno sudjelovanje u nečemu što ih se itekako tiče i što vrlo vidno utječe na njihove živote.

Upoznavanje jezika i kulture

Ova konferencija je samo jedna u nizu aktivnosti kojima se bave mladi iz Srbije i Kosova, a koje za cilj imaju unapređenje njihovih odnosa. Svake godine negdje u kolovozu održava se i jednodnevni seminar za albanski jezik u sklopu Filološkog fakulteta u Prištini. Seminaru je ovoga kolovoza prisustvovalo desetak studenata albanskog s Filološkog fakulteta u Beogradu, od kojih najviše bruća, kao i studenata iz raznih zemalja poput Hrvatske, Bosne, Amerike, Njemačke, Austrije, Italije i Portugala. Neki od ovih studenata se uopće ne bave albanskim jezikom ali studiraju

primjerice povijest Jugoistočne Europe, te su im jezik, kultura i povijest Albanaca od velike zanimljivosti. To potvrđuje činjenicu da se ovakvoj vrsti rada na tiješnim vezama i stabilnosti u regiji mogu priključiti svi mladi kojima je to u interesu. I dok taj proces ide puno teže političarima koji se bave regionalnom suradnjom, mladež uspijeva prijeći preko svake prepreke na putu do uspjeha. Prave veleposlanice i pravi veleposlanici mira nalaze se upravo na ovakvim seminarima i konferencijama, iako sučeljeni i s najtežim i najosjetljivijim pitanjima za obje strane.

Volja i nada

Omogućeni su i programi gdje se nudi mogućnost polaganja testa za ECTS bodove kao što je seminar za rodne studije u sklopu Filozofskog fakulteta u Prištini. Nažalost, Sveučilište u Beogradu još uvijek nije otvoreno za suradnju sa sveučilištem u glavnom gradu Kosova. Bez obzira, studenti iz Srbije su ove i prošle godine aplicirali te sudjelovali u petodnevnom predavanjima o unapređenju položaja žena općenito na Balkanu i poštivanju njihovih

prava. To pokazuje da je volja studenata i mladih aktivista dovoljno velika kako bi se bavili ozbiljnijim pitanjima vezanim za regiju, što ulijeva nadu u ljepšu budućnost jer će ovakvih projekata, barem na ovoj razini, biti još više.

Najprivlačnija bi stvar u svemu ovome možda bila to što su sudionicima i sudionicima na svakom od ovih programa pokriveni troškovi smještaja, hrane i prijevoza. Ako nekome ni to nije posve dovoljna motivacija, možda će zagarantirana zabava i druženje sa zanimljivim ljudima biti od presudnog značaja i pokrenuti veći broj znatljivih duša na put avanture.

Tomislav Perušić

PROMIŠLJANJE NA ZNANSTVENU TEMU

Munje: oruđe Bogova

Veliki Zeus s Olimpa što svijet nadgleda i bogovima drugim zapovijeda. Zapovijedi gromu da se obruši na stijenu, i grom poslušna ne mareći ni za što. Ni za stijenu ni za život smrtnika, niti da pogodi kojeg od veličanstvenih Bogova. Ako je po volji Zeusa, sina Kronova, koji pak čuva umijeće vremena.

Ni Thor u svojoj moći ne zaostaje za besmrtnim Grkom: njemu sličnom. I on se pored čekića svoga predaje gromu dičnom, pa kojega na svijet da pošalje. Ovaj učini kako mu se zapovijeda, ne šteti prilike ni vremena. Za sobom oblak povuče, pogodan pa volju svoga gospodara bezu-

vijetno izvršava.

Aslaveni pak štiju Peruna, koji gromi mu njom zapovijeda s najviše grane Svjetskog drveta. Bog vatrenog i suhog, koji cijelim živim svijetom zapovijeda naspram Velesa. Koji se podzemnim i mrtvim zadovoljava. Od kad ga Perun istim gromovima s Zemlje veličanstvene dolje progna i ovaj nemoćan kao zmija dolje otpuza.

A Rimljani pak su u stranu stali Jupitera, koji pravdu štiti: te je čestit bog svjetla. On u njihovim očima prvak biješe nad Bogovima: te čast mu ukažu. Veliku. Pa najstariji hram u čast njemu, Junoni i Minervi izgrade na kapitoliju.

I koji god iz rata kao junak se vinu, prvo Jupiteru zahvalit' pa tek onda Rimu.

A naš Bog koji jeste, koji stvori munje i gromove s prijestolja svoga. Stvori nebo i zemlju, da grom s neba sađe i na zemlji svoj par nađe. Te združen s zemljom gromko hvalu daje i veliča svojim sjajem. Da onaj koji vidi, premda naspram njega malen, slavi veličinu dragoga Boga.

U teoriji priča ide ovako

Objašnjenje munje nije složeno, no objašnjenje munje bez grafičkog prikaza dok se objašnjava je možda malo teže, stoga ću dati sve od sebe da zagolicam vašu maštu i pokrenem vijke. Zamislite jedan cilindrični stupac koji se proteže od oblaka do Zemlje, koji zovemo Gaussova površina, recimo ljubičaste boje, u kojem su atomi vodika, koje možete zamisliti kao kuglice s jednim elektronom i protonom. Oblak je negativan, odnosno pun elektrona, a Zemljina površina nabijena je pozitivno.

Imajte u vidu načelo: isti naboji odbijaju, a suprotni privlače. U sljedećem koraku zamislite atome vodika u stupcu prema gornjem načelu – elektroni koji su u oblaku guraju od sebe elektrone u stupcu koji se stoga kreću k Zemlji. Analogno, oni protoni iz vodika iz stupca, njih pozitivne privlači negativan oblak pa se oni kreću ka gore. Tako se taj vodik u zraku ionizira – iz neutralno nabijenog atoma nastaju nabijene čestice. Taj tok elektrona koji se prazni (odnosno izbija naboje iz atoma u zemlju) mi vidimo kao munju.

Od zemlje k oblaku?

Ako ste čuli da munja ide od zemlje k oblaku, ovo je vrijeme da saznate i zašto. Kao prvo, munja ne ide od zemlje k oblaku, ali može se vidjeti zašto je nastalo to pitanje.

Odgovor je u prethodnom objašnjenju nastajanja toka naboja: kad se formira tok, čestice koje su prve prazne u zemlji i dobiju ubrzanje su one koje su najbliže zemlji a ono što mi vidimo kao svjetlost munje je naboj koji je dobio ubrzanje: prva svjetlost dolazi od tih naboja koji su najbliže zemlji pa oni iznad njih i tako sve do gore pa može izgledati da munja putuje od dolje.

Ivan Čavrgov

RAD KOJI JE OSVOJIO 3. MJESTO NA LITERARNOM NATJEČAJU SUBOTIČKOG HORROR & FANTASY FESTIVALA »HRIZANTEMA«

Raj

Probudio sam se na tvrdom, hladnom podu. Ne znam koliko sam dugo ležao, ali škripanje mojih kostiju i bol u mišićima ukazuju mi da je prošlo neko vrijeme. Um mi se osjeća praznim i pustim.

Brzo sam promotrio što se nalazi oko mene. Soba je tamna i pusta, a zaključujem i da nema prozora. Polako se rukama upirem o tlo pokušavajući ustati. Uspijevam se odmigoljiti do zidova. Soba je relativno mala, veličini jedne spavaće sobe. Kroz tamu mogu nazrijeti vrata. Opipavajući ih napokon među svojim prstima osjećam kvaku. Trgnem se od njene hladnoće, ali je svejedno uspijevam pritisnuti. No, ništa. Vrata se nimalo ne pomiču. Iznenada, poput metka glavom mi prođe strašna bol. Sjećam se svjetla i udara, a najviše boli. Padnem. Nakon nekoliko sekunda, zapitam se: »Jesam li otet?« U sobi nema ni stolca ni konopa koji bi ukazivali na otmicu. Razmišljajući o čudnoj situaciji u kojoj se nalazim pomišljam: »Jesam li mrtav?« Kao odgovor na pitanje, otvore se vrata. U sobu uđu dva muškarca: jedan visok, šokantno plave kose i dubokih plavih očiju, a drugi, crne kose i brzih zelenih očiju koje su se neprestance vrmale uokolo. Obojica su bila u odijelima, a na leđima im je bilo nešto nalik na krila.

»Gdje sam«, upitam ih.

»Ti si u raju«, odgovori mi visoki anđeo.

Nisam bio pretjerano loš čovjek, ali nisam bio ni religiozan.

»Raj?«, pitam ih.

»Da, ti si u raju. Pakao ne postoji, to je bila samo priča smišljena da vas vodi u pravom smjeru. Na kraju svi završe ovdje«, reče viši anđeo tonom koji je odavao da je te rečenice već više puta izgovorio.

»Ovdje smo da Vas povedemo u obilazak, Williame«, rekoše povlačeći me iz sobe.

Otvoraju vrata, jarka bijela svjetlost popuni sobu. Šećući kuda su me vodili, primijetio sam da su mi na leđima zašivena krila. Prolazili smo uskim hodnicima koji su svi bili istog izgleda i naišli na sedam vrata poravnata savršeno jedna do drugih. Sva istoga oblika i i boje. Zastajemo pred jednim. Viši ih anđeo otvara i ja sam uspio poviriti. Vidim operacijski stol i krila koja vise s desne strane. U strahu želim se udaljiti od sobe.

»Odustajanje više nije opcija«, rekoše njih dvojica uglas kao uvježbano.

Vežu me za stol, pa mi se obrati viši anđeo: »Vrlo Vam se posrećilo pa ste dobili posao anđela.«

»Zašto ja«, upitam ih plačući.

»Niste dovoljno veličali Boga za života na Zemlji pa morate sad«, odgovori mi viši anđeo dok mi drugi škarama reže majicu.

»Idi u pakao«, poviknem ljutito.

»Bojim se, Williame, da to neće biti moguće.«

Osjećam kako mi se nož zarezuje u leđa.

»Možda je najbolje da tijekom ovoga dijela operacije ne budete budni«, reče anđeo dajući mi sredstvo za uspavlivanje.

Odjednom, svijet se okrenuo i sve je postalo crno.

Još sam ih nešto želio pitati, ali nisam stigao: »Što se dogodi kad umrete u raju?«

Marko Konkolić, AT 1/2, Politehnička škola Subotica (mentor: Sanjin Ivašić)

Jesenski trend džemper-haljina

Svaka djevojka koja prati modne trendove voli pronaći komad odjeće koji je u isto vrijeme i popularan u svijetu mode ali i vrlo udoban za nošenje. Tako »praktičan« komad su trenutno džemper-haljine.

Postoje razni modeli ovih haljina koji variraju od dužine haljine, dužine rukava, materijala, a posebno su ove jeseni/zime moderni modeli rolke i polurolke. Uglavnom se nose dužine do koljena, malo ispod koljena ili do članaka. Mogu biti široke ili skroz uske

tako da prate liniju tijela. Odlično se kombiniraju uz čizme do koljena ili gležnjače, mlađe djevojke preferiraju i tenisice.

Ove džemper-haljine su odlične za sve prilike. Prilagođavate ih uz pomoć modnih dodataka pa tako vi birate hoće li u danom trenutku ona biti svečanija ili ležernija. Nakit, kao što je duži lančić, odlično se pokazuje uz ovakve haljine. Ešarpe su također poželjne za transformaciju haljine, jer je u potpunosti drugačiji izgled i efekt haljine s nekim dodatkom ili bez njega. To je još

jedan od razloga zašto je baš ova haljina među omiljenim u svijetu mode.

Krzneni, kožni ili traper prsluci, antilop ogrtači kao i perje odlično se uklapaju s džemper-haljinom i omogućuju da ovaj jesenski trend produžimo i uklopimo i u zimsku odjevnu kombinaciju.

Džemper-haljine su izuzetno svedene, nenapadne i same po sebi obične, a u isto vrijeme vrlo atraktivne jer nema djevojke kojoj ne stoji i koja se osjeća loše u njoj.

Milijana Nimčević

GLAZBENI INTERVJU: VEJA

Novo »čitanje« istarske tradicijske glazbe

Etno skupina Veja iz Pazina bavi se istraživanjem istarske tradicijske glazbe. Postoji od 2007. godine. Pokrenuli su ju **Noel Šuran, Dragan Cvitan i Goran Far-kaš**, no kasnije kako se ideja mijenjala, mijenjali su se i članovi. Njihov debitanski album pod nazivom »Dolina mlinova« objavljen je 2014. godine.

KUŽIŠ?!: Što znači naziv skupine?

Ime smo dobili na probi od jednog susjeda, starijeg čiče. Rekao je »zvučite kao veja«. Mi smo odmah prihvatili ime, makar nismo znali što to znači. Inače veja je obred prije pogreba kada se čuvalo mrtvaca (tada kad mrtvačnice još nisu postojale). Noel je naknadno objasnio odabir imena: »Tradicija je skoro mrtva. Mi smo samo tu oko nje da je čuvamo dok je ne zakopamo.«

KUŽIŠ?!: Kako žanrovski opisujete svoju glazbu?

Glazba koju sviramo je zapravo dio svakog člana benda. Svaki od nas ima svoje utjecaje i slušamo različite stilove glazbe što se i da čuti u našim aranžmanima. Najlakše je opisati da je to tradicijska glazba s modernim utjecajima, što zapravo ne govori ništa o zvuku. Neki govore folk-rock, drugi govore etno-punk. Mi ne govorimo ništa. Najbolje bi bilo da poslušate naše pjesme i sami procijenite. Od instrumenata koristimo tradicijske – mih, kavali, gajde, tambura, cajon i ostale perкусиjske i one »klasične ili moderne« – harmonika, gitara, bas gitara.

KUŽIŠ?!: Kažite nam više o vašem albumu »Dolina mlinova«?

»Dolina mlinova« ima 10 skladbi, od kojih su dvije autorske, a preostalih osam tradicijske s izmijenjenim aranžmanima. Album je sniman u pazinskoj dolini mlinova i u pulskom studiju Partyzan. Za cijeli projekat trebalo nam je 3 godine. Mi smo svi to radili u početku iz hobija. Tako da se tu i vidi da je cijeli proces trajao neko vrijeme dok smo mi sazrijevali zajedno kao grupa. Sada to super funkcionira.

Album je odlično prihvaćen i od kritičara i od publike. Do sada su recenzije izašle na svim portalima u Hrvatskoj, a posebno nas veseli recenzija u francuskom »Trad'Magazine« gdje je izabran među najboljih 12 albuma godine. Zadovoljni smo full ishodom jer nismo zapravo imali nikakva očekivanja.

KUŽIŠ?!: Spremate li novi album?

Upravo radimo na novom albumu koji će izaći sljedeće godine. Trenutno pripremamo i uvijek bavimo nove pjesme. Snimili smo par demo snimaka i najvjerojatnije će uskoro prvi singl izaći.

KUŽIŠ?!: Kako vidite tradicijsku glazbu u kontekstu suvremenosti, kombiniranje staroga i novoga?

Pa tradicijska glazba mora nekud poći. Kroz povijest se mijenjala drastičnije nego što smo je mi sad promijenili. Činjenica je da na takav način prezentacije tradicija lakše

dopire do slušatelja, tako da mislimo da je ok da se je i na taj način interpretira. Uvijek je u tradiciji bila kombinacija staroga i novoga. Mi smo samo odlučili nastaviti trend.

KUŽIŠ?!: Gde ste do sada nastupali i koji nastup vam je najdraži?

Do sada smo, van Hrvatske, svirali u Sloveniji, Italiji, Albaniji, Grčkoj, Poljskoj, Estoniji, Francuskoj i Belgiji. Teško nam je izdvojiti najbolji koncert jer svaki ima svoju draž. Makar je definitivno najveći dojam bio kad smo prvi put išli svirati u Francusku (prvi put da smo svirali van Hrvatske, možda smo tada čak svirali samo u Istri). Došli smo negdje gdje smo mislili da ćemo proći totalno neopaženo. Rezultat je bio apsolutno drugačiji od očekivanja.

KUŽIŠ?!: Kako ocenjujete etno-glazbenu scenu u Hrvatskoj?

Pa do sada ima puno bendova koji se bave etnom. I to je sasvim ok. Nekad je možda postojala veća inicijativa da se sve to objedini u neakvu scenu, ali danas toga na žalost nema. U Zagrebu postoje klubovi poput Vintage bar-a i Močvare koji organiziraju etno koncerte. Još uvijek se organiziraju festivali (Nebo, TradInEtno, MEtno, Etnoambient...), ali neakve scene koja prati sve to – toga nema. Osim radijske emisije »Izvorišta« Radija Student, nema medija koji bi pratio zbivanja na terenu. To je šteta jer, kao što sam u prvoj rečenici rekao, u Hrvatskoj ima zbilja odličnih etno bendova.

Anita Klinac

NAJAVA

Summer3p festival postfestum party

Summer3p festival postfestum party bit će održan u subotu, 26. Studenoga,

na Ženskom Štrandu na Paliću. Nastupit će sljedeći DJ-evi: **Mad Matt** (Funpro4, Play4underground), **Ascalon** (Progressive Passion, iFACE), **Chrono** (Progressive Passion, Great Stuff) i **Needle** (Underground Light). Početak je u 22 sata, a ulaz je slobodan.

»Pozitivan koncert« u Novom Sadu

Peti »Pozitivan koncert« u Novom Sadu bit će održan u klubu The Qu-

arter u subotu, 26. Studenoga, u okviru kampanje obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv AIDS-a. Nastupaju bendovi: Piknik, Wolfram, Tri kapljice i Degene-

za. Cijena ulaznice je 500 dinara, a na dan koncerta će biti 600 dinara. Početak je u 21 sat.

Organizator »Pozitivnog koncerta« je Udruženje »Prevent« u partnerstvu s Udruženjem »Remiks«, a potporu ovoj manifestaciji i ove godine pružila je Gradska uprava za zdravstvo Grada Novog Sada.

The xx u Zagrebu

Jedan od najvažnijih britanskih bendova proteklih godina, hvaljeni i nagrađi-

vani The xx u Zagrebu će započeti kratak europski tour koji će prethoditi trećem studijskom albumu. Oni će održati koncert 28. studenoga u Boćarskom domu. Zagreb je jedini grad naše regije koji će ih ugostiti i tek jedan od pet europskih gradova koje će posjetiti. Predizvođačica na ovom ekskluzivnom kratkom touru bit će norveška umjetnica **Jenny Hval**.

Tri benda u »Fabrici«

Promocija tri glazbena izdanja u produkciji Studentskog kulturnog centra

održat će se 3. prosinca u SKCNS »Fabrici« u Novom Sadu. U pitanju su bendovi: The Soulmates (debi album »1971«), The Petting Blues Band i Killo Killo Banda (album »Ipak borba«). Početak je u 21 sat.

Let 3 u Novom Sadu

Poznati riječki rok bend Let 3 održat će koncert 16. prosinca u novosadskom klubu The Quarter. Svirat će isključivo svoja prva dva albuma, koja su po mnogim kritičarima dva najbolja Ex-YU alter rok albuma. Ovaj repertoar Letovci su

izveli 2009. kada su digli Rijeku na noge i rasprodali sedam uzastopnih koncerata. Karte su već u prodaji i mogu se naći na svim Gigstix prodajnim mjestima po cijeni od 600 dinara promo i 800 dinara regularno. Početak je u 21 sat.

Kz.M.

Kampanja je mlade Pjevačice Cybotron
Štampačica Vjeroni Ikonogi Ikonogi
Ured za mlade Grada Subotice

preporuka

GLAZBA: Mlat – »Malt«

Bend Mlat je nastao 2007., a ove godine su izdali album prvijenac »Malt« koji je došao četiri godine nakon najavnog EP-a. Čine ga prekaljeni glazbenici koji su svirali ili i dalje sviraju u Jinxima, Let 3-u, Jonathanu... Album se može preslušati na bandcampu.

Njihov zvuk bi se najlakše svrstao u alternativni pop, a u njemu je izmiješano sve od klasičnog indieja do math rok ritmova koji nose skladbe, dok je sve upakirano u jedan mediteranski štih.

»Ipak, 'Malt' koliko god bio zanimljiv s miješanjem različitog zvukovlja, ostavlja dojam da se bend i ne trudi previše nakon otkrivanja svojeg zvuka. Istina, svježina melodija im daje to za pravo, ali na žalost, nakon nekoliko pjesama teško je već razaznati što ste već čuli, a što ne, jer su pjesme poprilično jednolike ... Mlat je 'mlatnuo' 'Malt' i dobio rafinirani indie pop album koji spada u sferu albuma kojeg je svakako zanimljivo preslušati, ali teško iznova slušati. Jednostavno, koliko god glazbene ideje bile zanimljive, teško ih je ponovno slušati kad pjesme toliko slično zvuče jedna drugoj«, zapisao je kritičar portala muzika.hr.

K. U.

FILM: Kapetan Fantastični

Ova drama s primjesama komedije (originalno »Captain Fantastic«) redatelja **Matta Rossa** pružila mi je zadovoljstvo da, makar na dva sata, povjerujem kako Hollywood može izaći iz svojih konzumerizmom i kapitalizmom ograničenih kalupa. Ipak, privid je trajao kratko.

O tomu svjedoči sinopsis filma. Ben (**Vigo Mortensen**) svoje šestero djece odgaja u šumama pacifičkog sjeverozapada. S namjerom da ih zaštiti od prevladavajućih konzumerističkih vrijednosti, podučava ih jezicima, kvantnoj fizici, filozofiji i golom preživljavanju u prirodi. Obratom situacije, obitelj dolazi u kontakt s »vanjskim« svijetom, a Ben mora naći način da svoju djecu pripremi na ono što ih čeka. Unatoč tematici i scenariju, koji u prvom dijelu filma odnosi prevagu u korist Benovog načina odgajanja djece, film na kraju, ipak, ne napušta hollywoodske kalupe. Vigo Mortensen i **George MacKay** pokazali su svoj vanserijski glumački talent vjerno dočaravajući vezu između oca i sina. Film, unatoč određenim manjkavostima, svakako preporučam.

N. Balažević

KNJIGA: »Ako jedne zimske noći neki putnik«

Talijanski književnik **Italo Calvino** napisao je roman »Ako jedne zimske noći neki putnik«, sastavivši ga od deset početnih poglavlja različitih romana povezanih likovima Čitatelja i Čitateljice. Djelo je objavljeno 1979. godine i u skladu s postmodernističkom poetikom bavi se različitim oblicima čitanja, kao i odnosom autora i čitatelja. Na samom početku romana, u I. poglavlju, pisac će obraćati čitatelju svog romana, prateći njegove postupke od ulaska u knjižaru i odabira upravo njegovog novog romana, pa do procesa čitanja, koji je vjerni prikaz svega s čime se svaki čitatelj susreće u prvom kontaktu s novom knjigom – očekivanjima, predrasudama, preporukama, potragom za udobnijim položajem za čitanje... Svaki čitatelj će se pronaći u Calvinovim duhovitim opisima čitanja i svih čitateljskih navika i nedoumica.

K. Dulić

